וְיֵצְאוּ עֻלֵּיהּ עֲסִיקִין' – מערערים, הטוענים שהשדה שלהם ולא של המוכר, אם ערערו עַד שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק בָּהּ הלוקח, כלומר קודם שעשה בה קנין 'חזקה', וכן לא נתן הלוקח את המעות למוכר, יָכוֹל הלוקח לַחֲזוֹר בּוֹ מהמקח בטענה שזהו 'מקח טעות'. אבל מִשֶּׁהֶחֱזִיק בָּהּ הלוקח וקנאה, אף אם לא נתן את דמי המקח, אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ, וחייב לשלם למוכר. מַאי מַעְמָא שאינו יכול לחזור בו, משום דְּאָמַר לֵיהּ המוכר, הרי בכך שקנית את השדה שלא באחריות, 'חֲיָיתָא דְּקַטְרֵי' סָבַרְתָּ וְקַבָּלְתָּ – שק קשור הסכמת לקנות, כלומר הנך כאדם הקונה שק קשור שאינו יודע מה יש בו, שאינו יכול לחזור בו אף אם היה מלא רוח בלבד, כך אתה שקנית שדה ללא אחריות אינך יכול לחזור בך, אף שיצא עליה ערעור. מבררת הגמרא, מַאֵימַת הֲוֵי חֶזְקָה – ממתי קנה הלוקח את השדה ב'חזקה'. משיבה הגמרא, מִכִּי דַּיְישׁ אַמַּצְרֵי – משעה שתיקן והגביה את גבולות השדה, שזהו קנין חזקה בקרקע.

מבארת הגמרא מתי נאמר דין זה: וְדַוְקָא במי שקנה שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת, אֲבָל אם קנה בְּאַחֲרָיוּת, שאם יוציאו ממנו את הקרקע ישלם לו המוכר, לֹא, אלא אף אחרי שהחזיק בשדה, אם יצא ערעור על השדה יכול לחזור בו. הגמרא מביאה לשון אחרת: וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲפִילּוּ אם קנה בְּאַחֲרָיוּת, נַמִּי – גם כן אינו יכול לחזור בו אחרי שהחזיק בשדה. משום דְּאָמַר לֵיהּ המוכר, אַחֲוֵי טִירָפָךְ – הראה לי תחילה את שטר הטירפא שכתבו לך בית דין שגבוה ממך כדין, וַאז אֲשַׁלֵּם לָךְ, אך מחמת ערעור בלבד איני צריך לשלם לך, שהרי לא ברור שיוציאוה מידך.

הגמרא חוזרת לקושיא שהובאה לעיל (ז.), שיש לכאורה סתירה בין הפסוקים לגבי חיוב התשלומים של מזיק, בפסוק אחד נאמר 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם' (שמות כב ד) ומשמע שישלם מעידית, ובפסוק אחר נאמר 'בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו' (שם כא לד), ומרבים מלשון 'יָשִׁיב' שיכול להשיב כל דבר השוה כסף, ולא דווקא 'מיטב'.

מתרצת הגמרא: רַב הוּנָא אָמַר, אין סתירה בין הפסוקים, ויכול המזיק לתת לניזק אוֹ 'כֶּסֶף' אוֹ 'מֵיטַב'. מקשה הגמרא: אֵיתִיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא, שנינו בברייתא על הפסוק (שם) 'כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו', והמילה 'יָשִׁיב' אינה נצרכת, שהרי היה אפשר לכתוב 'ישלם כסף לבעליו', אלא באה לְרַבּוֹת שיכול המזיק לשלם בכל דבר הַשָּׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ בִּסּוּבִין – פסולת החיטים, שהם דבר גרוע, והיינו שלא כדברי רב הונא האומר 'או כסף או מיטב'. מתרצת הגמרא: הָכָא – בברייתא בְּמַאי עַסְקִינַן, בִּדְלֵית לֵיהּ – כשאין לו כסף או מיטב, שלדברי הכל יכול לשלם אפילו בסובין. מקשה הגמרא: אִי דְּלֵית לֵיהּ, פְּשִׁיטָא שישלם ממה שיש לו, ואין צורך לדרוש זאת מפסוק. מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא [–היה אפשר לומר] דַּאֲמְרִינַן לֵיהּ למזיק זִיל טָרַח, זְבִין, וְאַיְיתֵי לֵיהּ כֶּסֶף – לך ותטרח אתה במכירת הסובין, ותפרע לניזק בכסף דווקא, קָא מַשְׁמַע לָן שאינו מחויב בכך, אלא יכול לפרוע אף בסובין עצמם.

הגמרא מביאה מימרא נוספת הדנה בענין כספים וקרקעות: אָמַר רַב אַסִּי, כְּסָפִים חֲרֵי הֵן בְּקַרְקַע. מבררת הגמרא, לְמַאי הִלְכְתָא – לגבי איזו הלכה אמר זאת רב אסי, אִילֵימָא לְעִנְיַן חיוב מֵיטַב של המזיק, שיכול לשלם גם בכסף ולא רק במיטב, הרי הַיְינוּ דינו דְּרַב הוּנָא שאמר 'או כסף או מיטב', והיה לגמרא לומר 'וכן אמר רב אסי', ולא להביאו כדין בפני עצמו. מבארת הגמרא: אֶלָּא רב אסי אמר את דינו לְגַבֵּי שְׁנֵי אַחִים שֶׁחָלְקוּ בירושת אביהם, וְנָטַל אֶחָד קַרְקַע, וְאֶחָד נטל כְּסָפִים, וּבָא בַּעַל חוֹב של האב וְנָטַל את הַקַּרְקַע בפרעון חובו של האב, כדין בעל חוב שיכול לגבות מיורשי הלוה רק קרקע, ועל זה אמר רב אסי את דינו דְּאָזִיל הָאי – שילך האח שנטל קרקע וגבוה ממנו, וְשָׁקִיל פַּלְגָּא בִּכְסָפִים דַּהֲדֵיהּ – ויטול מאחיו את מחצית הכספים שהניח להם האב.

מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא שכך הדין שיחזרו ויחלקו בכספים, וכי הָאי – זה שנטל קרקע הוא בְּרָא – בנו של אביו, וצריך לפרוע את חובותיו, וְהָאי – זה שנטל כספים, לָאו בְּרָא – אינו בנו, ואינו חייב לפרוע את חובותיו, והרי כיון ששניהם בניו ויורשיו, חייבים שניהם בפרעון החוב, ואם גבו מאחד מהם חוזרים וחולקים בירושה, ולא מסתבר שזו כוונת רב הונא. מביאה הגמרא לשון אחרת בקושיא על ביאור זה בדברי רב הונא: אִיכָּא דְּאָמְרִי, אַדְּרַבָּה, ביאור זה קשה לְאִידָךְ גִּיסָא [–לצד השני], כלומר שדין זה אינו מסתבר כלל, כיון דְּאָמַר לֵיהּ האח שנטל כספים, לְהָכִי שָׁקְלִי כְּסָפִים – על דעת כן נטלתי את הכספים, דְּאִי מִגְּנֵבי – אף אם יגנבו, לֹא מְשַׁתַּלְמָנָא מִינָּךְ – לא אתבע ממך שתחלוק עימי בקרקע. וּלְהָכִי שָׁקַלְתְּ אַרְעָא – ועל דעת כן נטלת את הקרקע, דְּאִי מָטְרְפָא – שאף אם יגבוה ממך בעלי חובות, לֹא מְשַׁתַּלְמָא לָךְ מִידֵי מִינַּאי – לא תטול כלום מחלקי. ומכל מקום דוחה הגמרא פירוש זה בדברי רב אסי, או מחמת שדין זה פשוט, או מחמת שאינו נכון.

מבארת הגמרא את דברי רב אסי באופן אחר: אֶלָּא דברי רב אסי נאמרו לְגַבֵּי שְׁנֵי אַחִים שֶׁחָלְקוּ בקרקע שירשו מאביהם, וּבָא בַּעַל חוֹב של האב וְנָטַל את חֶלְקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, שלדעת רב אסי חוזרים וחולקים בקרקע שנשארה, ואמר על זה רב אסי ש'כספים הרי הם בקרקע' ויכול האח שלא גבו ממנו לשלם לאחיו כסף בשווי מחצית הקרקע, ואינו חייב לתת לו דווקא קרקע ממש. מקשה הגמרא: וְהָא אֲמָרָהּ רַב אַסִּי חָדָא וְיִמְנָא – והרי כבר אמר רב אסי דין זה פעם אחת, ולא מסתבר שחזר ואמר זאת כאן פעם נוספת. דְּאִיתְּמַר, הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ בקרקע שירשו מאביהם, וּבָא בַּעַל חוֹב וְנָטַל חֶלְקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, יש בזה שלש דעות: א. רַב אָמַר בָּטְלָה מַחֲלוֹקֶת – התבטלה חלוקת הירושה, וחוזרים וחולקים בקרקע שנשארה, והאח שלא גבו ממנו אינו יכול להשאיר את כל הקרקע בידו ולסלק את אחיו במעות. ב. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, האח שגבו ממנו וְיִתֵּר – הפסיד את חלקו, ואין אחיו חוזר וחולק עמו. ג. וְרַב אַפֵּי אָמַר, נוֹטֵל מאחיו רק רְבִיעַ ממה שגבו ממנו, או בְּקַרְקַע, וּרְבִיעַ בְּמָעוֹת – או במעות, כרצונו של הנותן. מבארת הגמרא את טעמיהם: רַב אָמַר 'בָּטְלָה מַחֲלוֹקֶת', קָסָבַר שֶׁהָאַחִים שֶׁחָלְקוּ בירושת אביהם, כְּיוֹרְשִׁים חָדִּין, כלומר 'יש ברירה', וחלוקתם ברירה שכל אחד קיבל את החלק שהיה ראוי לו בירושת אביו, וכיון שהחלוקה לא ביטלה מהם את דינם כ'יורשים', חייבים שניהם לפרוע את חוב אביהם, ואם גבו מאחד מהם חייב חבירו לשלם לו את חלקו. וּשְׁמוּאֵל אָמַר 'וִיתֵּר', כיון דְּקָסָבַר שֶׁהָאַחִים שֶׁחָלְקוּ בירושת אביהם, דינם כְּלָקוֹחוֹת, כלומר 'אין ברירה', וחלוקתם אינה מבררת שבאמת כל אחד קיבל את החלק שהיה ראוי לו בירושה זו, אלא כל אחד מכר לחבירו את החלק הראוי לו במה שנטל חבירו, תמורת החלק של אחיו שבא לידו, וְכל אח כְּלוֹקֵחַ שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת דָּמֵי, שאם גבו מהלוקח אינו יכול לתבוע את המוכר, ולכן האח שגבו ממנו הפסיד. וְרַב אַפֵּי אָמַר נוֹטֵל רְבִיעַ בְּקַרְקַע וּרְבִיעַ [–או רביע] בְּמָעוֹת, דְּמַסְפְּקָא לֵיהּ – הוא מסופק, אִי כְּיוֹרְשִׁין דָּמוּ, אִי כְּלָקוֹחוֹת דָּמוּ, חֶלְקָךְ – לכן, מחמת הספק הדין הוא שיחלקו בממון, ולכן נוֹטֵל רק רְבִיעַ מהסכום, או בְּקַרְקַע, וּרְבִיעַ בְּמָעוֹת – או במעות. ועל כל פנים אי אפשר לפרש את מימרת רב אסי 'בכספים הרי הם בקרקע' לגבי נידון זה, שהרי בבר פירש בו רב אסי את דעתו פעם אחת.

חוזרת הגמרא ושואלת: אֶלָּא, מַאי – על מה אמר רב אסי 'בכספים חֲרֵי הֵן בְּקַרְקַע'. משיבה הגמרא: לְעִנְיַן מֵיטַב, וכפי שרצתה הגמרא לבאר בתחילה, שהמזיק יכול לפרוע גם בכסף ולא רק במיטב. מקשה הגמרא: אִי הָכִי, תחזור הקושיא שהקשינו לעיל, הרי הַיְינוּ דינו דְּרַב הוּנָא, ואילו מהלשון 'אמר רב אסי' משמע שהוא דין בפני עצמו. מתרצת הגמרא: אִיצְּטָא – אכן יש לומר 'וְכֵן אָמַר רַב אַפֵּי' כספים הרי הן בקרקע', וכרב הונא.

הגמרא מביאה מימרא נוספת של רב הונא: אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, אָמַר רַב הוּנָא, בְּמִצְוָה – לקיום מצווה יש לאדם לתת מממונו עַד שְׁלִישׁ. מבררת הגמרא, מַאי שְׁלִישׁ – במה משערים שיעור 'שליש',

אֵילֵימָא שחייב להוציא לצורך מצוה עד שְׁלִישׁ בֵּיתוֹ, כלומר שליש מנכסיו, אם כן קשה, אֶלָּא מֵעַתָּה, אִי אִיתְרְמֵי לֵיהּ תַּלְתָּא מִצְוָתָא – אם הזדמנו לאדם שלש מצוות, שעולות ממון רב, לֵיתֵיב לְכוּלֵּיהּ בֵּיתֵיהּ – יתחייב לתת את כל נכסיו כדי לקיימם, ולא מצאנו חיוב לבזבז ממון רב כל כך כדי לקיים מצוות עשה. מבארת הגמרא: אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא, בְּהֵידּוּר מִצְוָה יש להוסיף עַד שְׁלִישׁ בְּמחיר הַמִּצְוָה, כלומר שיוסיף שליש ממחיר המצוה שאינה מהודרת כדי לזכות במצוה מהודרת. מסתפקת הגמרא: בָּעֵי רַב אַשִׁי, האם חייב להוסיף שְׁלִישׁ מִלְּבָנִיו – מתוך דמי המצוה שאינה מהודרת, וכגון במקום לשלם ששה ישלם שמונה, אוֹ שְׁלִישׁ מִלְּבַר – מחוץ לדמיה, ובמקום לשלם ששה ישלם תשעה, שהשלש שהוסיף הם שליש מדמי המצוה המהודרת. אומרת הגמרא, תֵּיקוּ – ספק זה לא נפשט.

מביאה הגמרא מימרא נוספת בענין זה: בְּמַעֲרָבָא – בארץ ישראל אָמְרֵי מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, הוצאת האדם עַד שְׁלִישׁ בהידור מצוה, היא מְשָׁלוֹ – מהממון הקצוב לו, אבל מִכָּאן וְאֵילָךְ – אם יוסיף יותר משליש, הרי זה מְשֻׁבָּח לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כלומר ישלמו לו מהשמים בחייו על מה שהוסיף:

משנה

אחר שנמנו במשנה הראשונה אבות הנזיקין ותכונותיהם, מבארת משנתינו את אופני חיובם אם הזיקו, ועל אלו נכסים חייב ועל אלו פטור, ובאיזה מקום ייעשה הנזק כדי להתחייב:

כָּל שֶׁהִתְחַבְּתִי [– שהתחייבתי] בִּשְׁמִירָתוֹ, אם לא שמרתיו כראוי והזיק, הִכְשַׁרְתִּי – הכנתי וזימנתי בכך אֶת נִזְקוֹ. ואף אם הִכְשַׁרְתִּי – זימנתי רק בְּמִקְצָת נִזְקוֹ, חַבְתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי כל נִזְקוֹ כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ – כאילו זימנתי את כל הנזק.

ומבארת המשנה על אלו נכסים שהוזקו על ידי ממוני אני חייב לשלם: רק אם הוזקו נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה – שאינם נכסי הקדש, אני חייב לשלם, אך אם הוזקו נכסי הקדש, אני פטור. וכן רק אם הוזקו נְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית – ששייכים לישראל, אני חייב לשלם, אך אם הוזקו נכסי גוי אני פטור. וכן רק אם הוזקו נְכָסִים הַמְיוּחָדִים – שיש להם בעלים, אני חייב לשלם, אך אם הוזקו נכסי הפקר אני פטור.

וּבְכָל מָקוֹם שבו מזיק ממוני אני חייב, חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לְמַזִּיק, שאם נכנס שור לרשותי בלי רשות והוזק שם, אני פטור, מפני שלא היה לו להיכנס.

וּרְשׁוּת של הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק, ואחד מהם הזיק את חבירו שם.

בכל האופנים שמחייבים בְּשֶׁהִזִּיק ממונו את ממון חבירו, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמֵיטַב הָאָרֶץ – מהקרקע העידית שבנכסיו:

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא לבאר באיזה אופן נחשב מכשיר את הנזק בזה שחייב בשמירתו: תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל שֶׁחַבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ, אם לא שמרתיו יפה, הִכְשַׁרְתִּי – הכנתי וזימנתי בכך אֶת נִזְקוֹ, כֵּיצַד, שׁוֹר וּבוֹר שְׁמָמָן בעליהם לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן לשומרם, וְהִזִּיקוּ, חַיָּיב בעל השור או הבור לְשַׁלֵּם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ, שאם מסר להם אש פטור מלשלם.

שואלת הגמרא, בְּמַאי עָסְקִינַן – באיזה אופן בשור ובור חייב ובנגדם באש פטור, אֵילֵימָא שמדובר בְּמוסר להם שׁוֹר קָשׁוּר וּבוֹר מְכוּסֶּה [– באותו אופן] נַמִּי אֵשׁ, מדובר שמוסר להם נַחֶלֶת, שאינה בוערת אלא אם מבעירים אותה, קשה מַאי שְׁנָא הָכָא – שור ובור שמחייבים אותו, וּמַאי שְׁנָא הָכָא – אש שפוטרים אותו, בשניהם היתה שמירה מעולה ויש לפוטרו. וְאֶלָּא נאמר שמדובר בְּמוסר להם שׁוֹר מוּתָּר [– שאינו קשור] וּבוֹר מְגוּלֶּה, דְּכָוותָהּ [– באותו אופן] נַמִּי אֵשׁ, מדובר שמוסר להם שֶׁלֶּהֱבָה, וכי על זה נאמר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ דְּפָטוּר, וְהָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מְשַׁמְּיהּ דְּחִזְקִיָּה, לֹא שָׁנוּ שהשולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם, אֶלָּא כְּשֶׁמָּסַר לוֹ – לחרש נַחֶלֶת וְלִבָּהּ אותה, אֲבָל אם מסר לו שַׁלֶּהֱבֶת, חַיָּיב, מַאי טַעְמָא, דְּהָא בָּרֵי חֲזֵיקָא – משום שהנזק מזומן וודאי שיבוא.

לכן הגמרא חוזרת לפרש כבתחילה: לְעוֹלָם מדובר בְּמוסר להם שׁוֹר קָשׁוּר וּבוֹר מְכוּסֶּה, וְדְכָוותָהּ [– ואותו דבר] נַמִּי אֵשׁ, מדובר במוסר להם נַחֶלֶת, וּדְקָא אָמְרַתְּ – ומה שהקשית מַאי שְׁנָא הָכָא – במוסר שור ובור שחייב, וּמַאי שְׁנָא הָכָא – במוסר אש שפטור, יש לפרש, שֶׁשּׁוֹר על אף שקשור הוא, שמירה פחותה היא, מפני שְׁדַרְכֵּיהּ לְנַתּוֹקֵי – לנתק עצמו מהקשר, ואף אם החרש התירו חייב המוסרו לו, וכן בּוֹר על אף שמכוסה הוא, שמירה פחותה היא, מפני שְׁדַרְכֵּיהּ של הכיסוי לְנַתּוֹרֵי – ליפול מעצמו, ואף אם החרש הסיר את הכיסוי, המוסרו לו חייב, אבל נַחֶלֶת, כַּמָּה דְּשָׁבֵיק לָהּ – כל שיעזבוה מַעְמָיָא עַמְיָא וְאָזְלָא – נכבית והולכת, ולא מוטל עליו לחוש שהם ילבו את הגחלת, ולכן המוסרה להם פטור.

שואלת הגמרא, וְלַרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר שהשולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן אֲפִילּוּ אם מָסַר לוֹ שַׁלֶּהֱבֶת נַמִּי פָּטוּר, ולפי זה מה שנאמר בברייתא שהמוסר להם אש פטור, מתפרש שמסר להם שלהבת, ואם כן דְּכָוותָהּ הָכָא – באותו אופן בשור ובור מדובר בְּמוסר להם שׁוֹר מוּתָּר וּבוֹר מְגוּלֶּה, ולקשה מַאי שְׁנָא הָכָא – במוסר אש שפטור, וּמַאי שְׁנָא הָכָא – במוסר שור ובור שחייב. עונה הגמרא, הָתָם – במוסר שלהבת, צַבְתָּא [– אחיזתו] דְּחֵרֵשׁ בשלהבת, קָא נָרִים – היא הגורמת לנזק, שהוא מביא את האש לגדיש ונשרף, ולכן המוסר פטור, אבל הָכָא – במוסר שור מותר ובור מגולה, לֹא צַבְתָּא [– אחיזתו] דְּחֵרֵשׁ קָא נָרִים – גורמת את הנזק, אלא השור המותר הלך מעצמו והזיק, והבור המגולה הזיק מעצמו את הנופל לתוכו, ולכן המוסר חייב.

אגב שהתבאר בברייתא חילוק בין מוסר שור או בור לחרש שוטה וקטן, לבין מוסר להם אש, מביאה הגמרא ברייתא המונה את החומרות המיוחדות שיש בכל אחד משור בור ואש שאין בזולתו, ומוזכר בה גם חילוק זה:

תָּנוּ רַבָּנָן, יש דברים שחוֹמֶר בְּנזקי שׁוֹר – קרן, יותר מִבְּנזקי בּוֹר, ויש דברים שחוֹמֶר בְּנזקי בּוֹר מִבְּנזקי שׁוֹר. חוֹמֶר – החומרות בְּשׁוֹר מִבְּבוֹר הן, שֶׁהַשּׁוֹר המועד שהרג בן חורין, בעליו מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר, וְאם הרג עבד כנעני, חַיָּיב בעליו בְּשֶׁלֹּשִׁים שקלים שֶׁל עֶבֶד, בין אם העבד שוה יותר ובין אם שוה פחות. ואם הרג אדם ונִגְמַר דִּינוֹ של השור לסקילה, אָסוּר בַּהֲנָאָה אף אם שחטו קודם שנסקל. וְדַרְכּוֹ של השור לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר, שבעל הבור אינו חייב כופר על מיתת בן חורין שנפל לבור, ולא שלשים שקלים על מיתת עבד שנפל לתוכו, ואינו הולך ומזיק, אלא הניזק בא אליו ונופל לתוכו.

חוֹמֶר – החומרות בְּבוֹר מִבְּשׁוֹר הן, שֶׁהַבּוֹר תְּחִילַת עֲשָׂיָיתוֹ – תחילת מה שנעשה בור, היה עומד לְנֶזֶק, וּמוּעָד מִתְּחִילָּתוֹ – כבר בפעם הראשונה שניזוקו בו משלם נזק שלם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹר, שאין תחילת יצירתו מהוה יצירת מזיק, והשור – דהיינו קרן, משלם בפעמים הראשונות רק חצי נזק.